Menene Maganin Radiation (Radiation Therapy)?

Maganin radiation magani ne na ciwon daji da ke amfani da radiation mai yawa don kashe ƙwayoyin ciwon daji da rage girman ƙari (tumor). Yana aiki ta hanyar lalata DNA da ke cikin ƙwayoyin ciwon daji ta yadda za su daina rarrabuwa ko su mutu. Akwai manyan nau'o'i biyu: external beam radiation, wanda ke fitowa daga na'ura, da internal radiation, wanda ake sanyawa a cikin jiki.

Wannan shafi na duk wanda aka gaya masa cewa maganin radiation na iya zama wani ɓangare na maganin ciwon dajinsa. Yana bayyana yadda yake aiki, manyan nau'o'insa, da abin da za a yi tsammani.

Bayani a taƙaice

Maganin radiation (wanda kuma ake kira radiotherapy) magani ne na ciwon daji. Yana amfani da radiation mai yawa don kashe ƙwayoyin ciwon daji da rage girman ƙari. Da ƙaramin adadi, ana amfani da radiation a hoton x-ray don ganin cikin jikinka, kamar x-ray na haƙoranka ko na ƙasusuwan da suka karye. Maganin radiation yana amfani da adadi mafi girma sosai.

Yadda yake aiki

Da adadi mai yawa, maganin radiation yana kashe ƙwayoyin ciwon daji ko rage saurin girmansu ta hanyar lalata DNA ɗinsu. Ƙwayoyin ciwon daji da DNA ɗinsu ta lalace fiye da yadda za a iya gyarawa suna daina rarrabuwa ko su mutu. Idan ƙwayoyin da suka lalace suka mutu, jiki yana farfasa su ya fitar da su.

Maganin radiation ba ya kashe ƙwayoyin ciwon daji nan take. Yana ɗaukar kwanaki ko makonni na magani kafin DNA ta lalace sosai har ƙwayoyin ciwon daji su mutu. Bayan haka, ƙwayoyin ciwon daji suna ci gaba da mutuwa har tsawon makonni ko watanni bayan an gama maganin radiation.

Radiation yana lalata DNA da ke cikin ƙwayoyin ciwon daji ta yadda za su daina rarrabuwa ko su mutu — amma ba nan take ba.

Manyan nau'o'i biyu

Akwai manyan nau'o'i biyu na maganin radiation: external beam da internal.

External beam radiation therapy yana fitowa daga na'urar da ke nufar ciwon dajinka da radiation. Na'urar babba ce kuma tana iya yin ƙara. Ba ta taba ka, amma tana iya zagaya ka. Tana

aika radiation zuwa wani sashe na jikinka daga wurare da yawa. Magani ne na wuri ɗaya (local), ma'ana yana magance wani takamaiman sashe na jikinka. Misali, idan mutum yana da ciwon daji na huhu, radiation yana zuwa ƙirji kawai, ba dukan jiki ba.

Internal radiation therapy yana sanya tushen radiation a cikin jikinka. Tushen na iya zama abu mai tauri ko ruwa:

- Idan **tushen abu ne mai tauri**, ana kiran maganin brachytherapy. Ana sanya ƙananan ƙwayoyi (seeds), ribbons, ko capsules da ke ɗauke da tushen radiation a cikin ƙarin ko kusa da shi. Kamar external beam radiation, magani ne na wuri ɗaya.
- Idan **tushen ruwa ne**, maganin wani nau'i ne na systemic therapy. Systemic yana nufin maganin yana bin jini zuwa sassan jiki a ko'ina. A can yana nemo ƙwayoyin ciwon daji ya kashe su. Ana ba ka shi ta hanyar haɗiyewa ko ta jijiya da layin IV. Da systemic radiation, ruwan jikinka, kamar fitsari, gumi, da yawu, za su riƙa fitar da radiation na ɗan lokaci.

Nau'in da za a yi maka ya dogara da abubuwa da yawa. Waɗannan sun haɗa da nau'in ciwon dajin, girma da wurin ƙarin, da yadda yake kusa da sassan jiki masu saurin lalacewa. Sun kuma haɗa da lafiyarka gaba ɗaya da ko za a yi maka wasu magunguna.

Dalilin amfani da shi da cututtukan ciwon daji da yake magancewa

Ana amfani da maganin radiation don magance ciwon daji da kuma rage alamomin ciwon daji. Idan ana amfani da shi don magance ciwon daji, zai iya warkar da shi, hana shi dawowa, ko dakatar da girmansa ko rage saurinsa. Idan ana amfani da shi don rage alamomi, ana kiransa palliative treatment. Misali, zai iya rage girman ƙari don sauƙaƙa ciwo, wahalar numfashi, ko rashin iya riƙe bayan gida da fitsari.

Ana amfani da external beam radiation therapy don magance nau'o'in ciwon daji da yawa. Brachytherapy an fi amfani da shi ga ciwon daji na kai da wuya, nono, bakin mahaifa (cervix), prostate, da ido. Radioactive iodine (I-131), wani maganin systemic, an fi amfani da shi ga wasu nau'o'in ciwon daji na thyroid.

Yadda ake amfani da shi tare da wasu magunguna

Ga wasu mutane, radiation na iya zama shi kaɗai ne maganin da ake buƙata. Amma mafi yawanci, ana amfani da shi tare da wasu magunguna kamar tiyata, chemotherapy, da immunotherapy. Ana iya ba da radiation kafin, yayin, ko bayan wasu magunguna don ƙara yiwuwar maganin ya yi aiki.

Idan aka haɗa shi da tiyata, ana iya ba da radiation a lokuta uku:

- Kafin tiyata, don rage girman ciwon dajin.
- Yayin tiyata, don ya tafi kai tsaye zuwa ciwon dajin.
- Bayan tiyata, don kashe duk wasu ƙwayoyin ciwon daji da suka rage.

Radiation sau da yawa wani ɓangare ne na babban tsarin magani.

Iyakar adadin radiation na tsawon rayuwa

Akwai iyaka ga adadin radiation da wani sashe na jikinka zai iya karɓa lafiya a tsawon rayuwarka. Gwargwadon yawan radiation da wani sashe ya riga ya karɓa, ƙila ba za a iya sake yi maka maganin radiation a wannan sashe karo na biyu ba. Amma idan wani sashe ya riga ya karɓi adadin da ya isa iyakar tsawon rayuwa, ana iya magance wani sashe daban idan nisan da ke tsakanin sassan biyu ya isa.

Zaman tsara magani

Magani ba ya farawa a ziyarar farko. Da farko akwai zaman tsara magani, wanda sau da yawa ake kira simulation. Za ka kwanta a yadda za a yi maka magani, kuma za a yi sikan don taswirar ainihin wurin. Tawagar na iya yi maka ƙananan alamomi a fata, ko su yi maka abin riƙewa (mold) ko abin rufe fuska da aka auna maka don ka tsaya cak. Ba a ba da radiation a wannan rana. Duba abin da ke faruwa yayin simulation na radiation.

Cin abinci da aiki yayin magani

Radiation na iya haifar da illolin da ke sa cin abinci ya yi wuya, kamar tashin zuciya, gyambon baki, da matsalolin maƙogwaro. Jikinka yana amfani da ƙarfi mai yawa don warkewa yayin magani. Don haka yana da muhimmanci ka ci isasshen kalori da furotin don kiyaye nauyinka. Idan kana fama, ka yi magana da likitanka ko ma'aikaciyar jinya, ko ka yi magana da masanin abinci (dietitian).

Wasu mutane suna aiki cikakken lokaci yayin maganin radiation. Wasu suna aiki na ɗan lokaci ko ba sa aiki kwata-kwata. Mai yiwuwa za ka ji ƙarfin yin aiki lokacin da ka fara. Yayin da lokaci ke tafiya, kana iya ƙara jin gajiya ko rauni. Bayan an gama magani, yana iya ɗaukar 'yan makonni ko watanni da yawa kafin ka ji sauƙi.

Lokacin da za a nemi taimako da wuri

- **Ka kira 911 ko ka je sashen gaggawa na asibiti idan** ba ka iya numfasawa sosai, ƙirjinka yana ciwo, ba ka iya haɗiye yawunka, ko ka yi farfaɗiya (seizure) ko ruɗewar hankali kwatsam. Kada ka tuƙa mota da kanka.
- **Ka kira 911 ko ka je sashen gaggawa na asibiti idan** kwatsam ka ruɗe ko yana da matuƙar wuya a tashe ka, kana zubar da jini mai yawa, ko kana amayar da jini ko wani abu mai kama da gurbin kofi (coffee grounds). Kada ka tuƙa mota da kanka.
- **Idan chemotherapy na cikin tsarin maganinka, ko farin ƙwayoyin jininka sun yi ƙasa, ka kira tawagar kula da lafiyarka nan take, dare ko rana, idan** zafin jikinka ya kai 100.4°F (38°C) ko fiye. CDC ta ce a kira likitanka nan da nan. Zazzabi na iya zama alama ɗaya tilo ta kamuwa da cuta (infection), kuma kamuwa da cuta na iya yin barazana ga rai yayin chemotherapy. Haka kuma ka kira nan take idan kana jin sanyi da karkarwa, ciwon maƙogwaro, gyambon baki, zafi lokacin fitsari, ja a wurin da aka sa catheter, ko duk wata

alamar kamuwa da cuta, ko da babu zazzaɓi. Zafin jiki na yau da kullum ba izinin jira ba ne. Idan babu wanda ya amsa da sauri, ka je sashen gaggawa na asibiti ka faɗa cewa kana karɓar chemotherapy.

- **Ka kira tawagar kula da lafiyarka a ranar nan idan** fatar da aka yi wa magani ta yi danye, tana fitar da ruwa ko ta buɗe ta zama gyambo. NCI tana kiran wannan moist reaction, kuma yana iya kamuwa da cuta. Haka kuma ka kira a ranar nan idan zafin jikinka ya kai 100.4°F (38°C) ko fiye a lokacin da ba ka karɓar chemotherapy.
- **Ka kira tawagar kula da lafiyarka cikin kwana ɗaya ko biyu idan** fatar da aka yi wa magani tana ƙaiƙayi, tana ɓarewa ko tana jin kamar ta ƙone a rana kuma man shafawa ba sa taimakawa. Haka kuma ka kira idan tashin zuciya, ciwon baki ko matsalar maƙogwaro na hana ka ci da sha yadda ka saba. Kada ka jira ganawar bincike ta gaba da aka tsara kafin ka faɗa.

Majiyoyi: NCI — Canje-canjen Fata da Farce Yayin Maganin Ciwon Daji (cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/skin-nail-changes) da CDC — Zazzaɓi yayin maganin ciwon daji (cdc.gov/cancer-preventing-infections/patients/fever.html)

An dogara ne da wata amintacciyar majiya

Wannan fassara ce mai sauƙin fahimta ta bayanan ilimi da aka dogara da National Cancer Institute. Don Allah karanta asalin majiyar domin samun cikakkun bayanai na zamani. Don ilimi kawai ne — ba shawarar likita ba ce. Kullum ka yi magana da tawagar kula da lafiyarka.

National Cancer Institute: cancer.gov/about-cancer/treatment/types/radiation-therapy

An sabunta: 2026-09-29

Kana da haƙƙin samun mai fassara kyauta. Asibitoci da asibitocin shan magani (clinics) a Amurka waɗanda ke karɓar kuɗin tallafi daga gwamnatin tarayya dole ne su samar maka da ƙwararren mai fassara ba tare da ka biya ko sisi ba. Kana iya neman mai fassara a wurin karɓar baki ko kafin lokacin ganin likitanka. Ba dole ba ne ka kawo ɗan uwa ko yaro ya yi maka fassara.

A intanet: cancerexplained.org/languages/ha/radiation-therapy

An fassara daga maƙalar Turanci da ke cancerexplained.org. Sigar Turanci ce aka duba da majiyar.

Educational information only, not medical advice. An AI-assisted editorial system helped prepare this page. No named medical reviewer has reviewed it unless one is listed.

Kyauta ne a buga, a kwafa, a raba ba tare da an canza komai ba. Ba a buƙatar izini. Don Allah kada a canza bayanan lafiyar. Majiya: cancerexplained.org. Bayanan ilimi ne, ba shawarar likita ba.